

KONSTITUTSIYA – TINCHLIGIMIZ, ERKINLIGIMIZ VA FAROVON HAYOTIMIZ HIMOYACHISI

---

*Tursunova Feruza Ilhomjon qizi,
Ibrohimova Munisa Azizjon qizi
Andijon davlat pedagogika instituti
“Milliy g`oya, ma`naviyat asoslari va huquq ta`limi”
yo`nalishi 4-bosqich 402-guruh talabalari*

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada konstitutsiyamizning davlatimizda tutgan o`rni, uning ahamiyati, uning tinchlik, erkinlik va farovonlikni ta'minlashdagi roli yoritilgan. Konstitutsiyaning inson huquqlarini himoya qilish, adolatni ta'minlash va fuqarolik jamiyatini mustahkamlashdagi ahamiyati tahlil qilinadi. Shuningdek, ushbu maqolada Konstitutsiyaga rioya qilishning davlat va jamiyat rivojlanishidagi o`rni va unga hurmat ko`rsatishning zarurligi haqida so`z yuritiladi.

ANNOTATION

This article covers the role of our Constitution in our state, its importance, its role in ensuring peace, freedom and prosperity. The importance of the Constitution in protecting human rights, ensuring justice and strengthening civil society is analyzed. The article also discusses the role of compliance with the Constitution in the development of the state and society and the need to pay tribute to it.

АННОТАЦИЯ

В этой статье освещается роль Конституции в нашем государстве, ее значение, ее роль в обеспечении мира, свободы и процветания. Анализируется значение Конституции для защиты прав человека, обеспечения справедливости и укрепления гражданского общества. Также в этой статье рассматривается роль соблюдения конституции в развитии государства и общества и необходимость ее соблюдения.

Kalit so`zlar: konstitutsiya, davlat, jamiyat, fuqaro, referendum, demokratik.

Keywords: Constitution, State, Society, citizen, referendum, Democratic.

Ключевые слова: Конституция, государство, общество, гражданин, референдум, демократия.

Konstitutsiya – bu davlatning asosiy qonuni, jamiyat hayotining barcha jabhalarini tartibga soluvchi, har bir fuqaroning huquq va erkinliklarini

kafolatlaydigan muhim hujjatdir. Konstitutsiya nafaqat davlatning siyosiy tuzilishini belgilab beradi, balki har bir insonning tinch va farovon hayot kechirishiga mustahkam asos yaratadi. Konstitutsiya har bir fuqaroning o`zini himoyalangan his qilishiga imkon beradi, jamiyatda adolat va qonuniylikni qaror toptiradi. Konstitutsiya so`zi lotincha “constitutio” so`zidan olingan bo`lib, “o`rnatish, belgilash” degan ma`noni anglatadi va bu davlatning asosiy bosh qonunidir.

Davlat faoliyatining turli sohalarida konstitutsiyaga rioya qilinishini nazorat etish Oliy sud yoki Konstitutsiyaviy sud zimmasiga yuklanadi. “Konstitutsiya” atamasi Qadimgi Rimdayoq bor edi (imperator konstitutsiyasi deb atalgan qonun). Amir Temurning “Temur tuzuklar” kitobi Sharq va Osiyo mamlakatlari sivilizatsiyasiga xos alohida shakldagi konstitutsiyaviy hujjat xususiyatiga ega bo`lgan. U shariat qonunlari bilan bir qatorda O`rta Osiyo xalqlari taqdiriga kuchli ta`sir o`tkazgan. Yevropadagi tarixiy taraqqiyot hozirgi kunda amalda bo`lgan konstitutsiyalarning 2 guruhini vujudga keltirdi. 1-guruh — hozirgi zamon sharoitlaridan keskin farq qiluvchi sharoitlarda qabul qilingan eski konstitutsiyalar. Bu xildagi konstitutsiyalarga 1787-yilgi AQSH Konstitutsiyasi, 1831-yilgi Belgiya konstitutsiyasi, 1874-yilgi Shveysariya konstitutsiyasi misol bo`la oladi. 2-guruhga XX asrning 2-yarmida qabul qilingan “yangi avlod” konstitutsiyalari kiradi. Ular dastlabki konstitutsiyalardan huquq va erkinliklar institutining, konstitutsiyaning himoya qilish mexanizmlari va ijtimoiy muammolarga murojaat qilish mexanizmlarining kengayishi natijasida konstitutsiyaviy tartibga solish hajmining ko`payishi bilan farq qiladi¹.

Konstitutsiya jamiyatda tinchlikni saqlash, erkinlikni ta`minlash va taraqqiyotga yo`l ochishning eng muhim omillaridan biridir. Davlatning ichki va tashqi siyosati Konstitutsiya asosida shakllanadi. Fuqarolar va davlat idoralari o`rtasidagi munosabatlar konstitutsiyaga tayanib amalga oshiriladi. Har bir davlatning mustaqilligi, suvereniteti va barqarorligi Konstitutsiyaga bo`lgan hurmat va sodiqlikdan boshlanadi. Konstitutsiya nafaqat fuqarolarning huquq va burchlarini belgilaydi, balki davlat organlari faoliyatining asosiy yo`nalishlarini ham ko`rsatadi. Konstitutsiya davlat va jamiyat o`rtasidagi ijtimoiy shartnoma sifatida harakat qiladi, unda fuqarolarning tinch, erkin va farovon hayoti uchun zarur bo`lgan barcha shartlar ifodalangan.

Bugungi kunda dunyoning ko`plab mamlakatlari tinchlik va barqarorlikka erishish uchun konstitutsiyaviy huquqlarning to`liq amalga oshirilishiga katta e`tibor

¹ <https://uz.wikipedia.org/wiki/Konstitutsiya>

qaratilmoqda. Chunki adolatli jamiyat barpo etish, inson huquqlarini himoya qilish va erkinlikni ta'minlash – davlatning asosiy vazifasi hisoblanadi. Bizning Konstitutsiyamiz ham davlatimizning demokratik asoslarini belgilab, har bir fuqaroning farovon hayoti uchun mustahkam huquqiy asos yaratadi.

Konstitutsiya – taraqqiyot poydevori. U davlatimiz taraqqiyotining, ravnaqining huquqiy asosi. Konstitutsiyani O`zbekistonda yashayotgan har bir shaxs, yosh-u qari bilishi darkordir. Konstitutsiyamiz qabul qilingan kunning 8 yilligi munosabati bilan o`tkazilgan yig`ilishda O`zbekiston Respublikasi Birinchi Prezidenti o`z nutqida “Nima uchun Konstitutsiyani o`rganishimiz kerak?” degan savolni o`rtaga tashlab, “Ming afsuski bu sir emas – ko`pchiligimiz Konstitutsiyamizning ma`no-mazmunini yaxshi bilmaymiz, uni sinchiklab o`rganmaymiz. Vaholanki, agar Konstitutsiyamizning mohiyatiga kirib borsal, mag`zini chaqsak, bugun oldimizda turgan ko`pgina savollarga, muhim muammolarni yechishda javob topishimiz mumkin²,”- deb javob bergan edi. Konstitutsiya davlat va jamiyat o`rtasidagi ijtimoiy munosabatlarni tartibga solishda asosiy vosita hisoblanadi.

O`zbekiston Respublikasi 1991-yil 31-avgust kuni o`z mustaqilligini qo`lga kiritdi. Mustaqillikka erishganimizdan so`ng, O`zbekiston Respublikasi o`zining asosiy qonunini qabul qildi. Milliy qomusimiz – O`zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi 1992-yil 8-dekabr kuni qabul qilindi va shu kundan boshlab 8-dekabr O`zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilingan kun sifatida nishonlanib kelinmoqda. O`zbekiston Respublikasida Konstitutsiyani yanada isloh qilish maqsadida mamlakatimizda 2023-yil 30-aprel kuni referendum o`tkazildi. Ushbu referendumda ishtirok etgan fuqarolarning 90,21 foizi yangi tahrirdagi Konstitutsiyamizni yoqlab ovoz berdi. Yangi tahrirdagi Konstitutsiya – inson sha`ni, qadr-qimmat va huquqlarining mustahkam kafolati. “Yangi tahrirdagi O`zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi davlatchilik, ijtimoiy-siyosiy, ijtimoiy-iqtisodiy va sud-huquq sohalarini bundan keyin ham barqaror rivojlantirish uchun mustahkam zamin yaratdi”. Ushbu haqqoniy e`tirof O`zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 2023-yil 16-noyabrda imzolagan “O`zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi kuni bayramiga tayyorgarlik ko`rish va uni o`tkazish to`g`risida”gi farmoyishda alohida ta`kidlandi³. Yangi tahrirdagi Konstitutsiya Yangi O`zbekiston strategiyasini amalga oshirishning siyosiy-huquqiy asoslarini yaratib, milliy davlatchilik taraqqiyotining tarixiy muhim bosqichida davlat va jamiyatni yanada

² Karimov I.A. Vatan ravnaqi uchun har birimiz mas'ulmiz. T.: “O`zbekiston”, 2001. 134 – 135-betlar.

³ <https://constitution.uz>

rivojlantirishning ustuvor yo`nalishlarini belgilab berdi. Referendum ko`p millatli buyuk xalqimizning birdamligi va hamjihatligi, suveren, demokratik, huquqiy, ijtimoiy va dunyoviy davlat qurishga qat'iy qaror qilganligining ishonchli ifodasi bo`ldi.

Konstitutsiya davlat va jamiyatning muvozanatli faoliyat ko`rsatishi uchun zarur bo`lgan huquqiy asosdir. Uning har bir bandi davlat boshqaruvida adolat tamoyillariga asoslangan tizimni shakllantiradi va fuqarolarning asosiy huquq va erkinliklarini kafolatlaydi. Konstitutsiyaning mohiyati va ahamiyatini muhokama qilishda uning jamiyat hayotidagi bir nechta muhim jihatlarini alohida ta`kidlash zarur. Konstitutsiya davlatning siyosiy, ijtimoiy va iqtisodiy barqarorligini ta`minlashga xizmat qiladi. Tinchlik va birdamlik Konstitutsiya tomonidan belgilangan qonun-qoidalarga rioya qilish orqali qaror topadi. Davlat boshqaruvida vakolatlarning ajratilishi, fuqarolarning o`z huquq va erkinliklarini qonuniy asosda amalga oshirishi jamiyatda tinchlik va totuvlikni mustahkamlashga yordam beradi. Xalqning birligi va davlatning suvereniteti Konstitutsiyaning barqaror amal qilishiga bog`liqdir. Konstitutsiya har bir fuqaroning teng huquqliligini, shaxsiy erkinliklarini himoya qiladi. Erkinlik – bu nafaqat siyosiy, balki ijtimoiy va iqtisodiy imkoniyatlarning tengligi hamdir. Konstitutsiya fuqarolarga o`z fikrini erkin bildirish, ta`lim olish, mehnat qilish, siyosiy hayotda faol ishtirok etish imkoniyatini beradi. Shu bilan birga, davlat fuqarolar huquqlari buzilishini oldini olish uchun zarur mexanizmlarni ishlab chiqib, uni nazorat qiladi. Konstitutsiyada fuqarolarning iqtisodiy va ijtimoiy huquqlari kafolatlangan. Davlat resurslaridan adolatli foydalanish, fuqarolarni ish bilan ta`minlash, ta`lim va sog`liqni saqlash tizimlarining samaradorligini oshirish, moddiy va ma`naviy taraqqiyotni rag`batlantirish kabi masalalar Konstitutsiya asosida boshqariladi. Jamiyatda farovonlikni ta`minlash uchun har bir fuqaro ham o`z huquqlari va burchlarini bilishi, qonunlarga rioya qilishi zarur. Konstitutsiya davlat va jamiyat o`rtasidagi hamkorlikni rivojlantiruvchi huquqiy asos bo`lib xizmat qiladi. U fuqarolarning davlat boshqaruvidagi ishtirokini ta`minlaydi va davlat organlarining faoliyatini nazorat qilish mexanizmlarini belgilaydi. Bu esa davlat idoralari faoliyatida shaffoflik va javobgarlikni oshirishga olib keladi. Shu sababli, Konstitutsiya nafaqat davlat idoralari uchun yo`riqnoma, balki jamiyat uchun ishonchli kafolat hisoblanadi. Jamiyatda qonun ustuvorligini ta`minlash uchun Konstitutsiyaning amalda qo`llanilishi juda muhim. Fuqarolar Konstitutsiya talablarini bilishi va unga amal qilishi zarur, chunki bu davlat barqarorligini mustahkamlashning eng muhim shartlaridan biridir. Konstitutsiyaga rioya qilish insonning o`z huquqlari va

burchlarini to‘g‘ri anglab yetishiga, qonunlarga hurmat bilan qarashiga olib keladi. Bu esa jamiyatda adolatli va tartibli muhitni yaratadi. Konstitutsiyaning tamoyillari yoshlarga adolat va huquqiy ongni singdirish uchun asos bo‘lib xizmat qiladi. Maktab va oliy ta‘lim tizimida huquqiy ta‘limni rivojlantirish orqali yosh avlodni Konstitutsiyaga hurmat ruhida tarbiyalash muhimdir. Bu nafaqat shaxsiy manfaatlarni himoya qilishga, balki butun jamiyat rivojiga hissa qo‘shishga xizmat qiladi. Konstitutsiya davlatning poydevori, fuqarolarning ishonchi va jamiyat barqarorligining kafolatidir. Uni himoya qilish va amalda qo‘llash har bir fuqaroning burchi bo‘lib, bu jamiyatning demokratik va barqaror rivojlanishiga yo‘l ochadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. <https://uz.wikipedia.org/wiki/Konstitutsiya>
2. Karimov I.A. Vatan ravnaqi uchun har birimiz mas’ulmiz. T.: “O‘zbekiston”, 2001. 134 – 135-betlar.
3. <https://constitution.uz>